ارتباط سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی

مظفر غفاری*، لطفعلی خانی

چکیده

مقدمه: سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی در محیط‌های دانشگاهی که از لحاظ بافت قومی و مذهبی از تنوع بسیاری برخوردار هستند، باعث افزایش سازگاری دانشجویان شده و عملکرد تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف این مطالعه بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان است.

روش‌ها: این پژوهش توصیفی همبستگی برروی ۳۲۲نفراز دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه‌های آزاد و دولتی شهرستان‌های بناب و مراغه در سال ۱۳۹۲ که به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند، انجام گردید. برای گردآوری داده‌ها از نسخه فارسی پرسشنامه‌های سرمایه اجتماعی کاتارزینا پاژاک و هوش فرهنگی آنگ و همکاران استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج: بین عملکرد تحصیلی دانشجویان با سرمایه اجتماعی (r=۰/۳۱۴ و P=۰/۰۰۱) و همچنین با مؤلفه‌های فراشناخت هوش فرهنگی (r=۰/۲۱۴ و P=۰/۰۰۱)، شناخت هوش فرهنگی (r=۰/۳۲۷ و P=۰/۰۰۱)، انگیزش هوش فرهنگی (r=۰/۳۱۹ وP=۰/۰۰۱) و رفتار هوش فرهنگی (r=۰/۲۹۰ و P=۰/۰۰۱) همبستگی مثبت و مستقیم وجود دارد. نتایج ضریب همبستگی چند متغیری به روش Enter نشان داد که متغیر سرمایه اجتماعی و خرده مقیاس‌های هوش فرهنگی در تبیین متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان (۴۳/۳٪) سهم دارند.

نتیجه‌گیری: با توجه به همبستگی مستقیم عملکرد تحصیلی با سرمایه اجتماعی و خرده مقیاس‌های هوش فرهنگی، به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی باعث ارتقای عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌شود.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، هوش فرهنگی، عملکرد تحصیلی، دانشجویان.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ آبان ۱۳۹۲؛ ۱۳(۸): ٦٤٢ تا ٦٥١

مقدمه

آموزش عالی، در توسعه‌ی اجتماعی و منابع انسانی و تربیت افراد کاردان نقش عمده‌ای داشته و از این‌رو دانشگاه‌های کشور در فرایند توسعه‌ی نیروی انسانی، اهمیتی اساسی دارند. یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در بسیاری از کشورهای جهان، پدیده‌ی اُفت تحصیلی است که زیان‌های علمی، فرهنگی و اقتصادی زیادی متوجه دولت‌هاو خانواده‌ها می‌کند. تلاش برای شناسایی عوامل مهم در پیشرفت تحصیلی و ارائه‌ی راهبردها و انجام اقداماتی در جهت کاهش خسارات ناشی از اُفت تحصیلی، مستلزم تحقیقات بسیار در این زمینه است(۱). تعاریف متفاوتی از عملکرد تحصیلی و روش‌های اندازه‌گیری آن وجود دارد که به طور عمده در دو حیطه عینی و ذهنی قرار می‌گیرند(۲). در پژوهش‌های

* **نویسنده مسؤول:** مظفر غفاری (مربی)، گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور، صندوق پستی ۳۶۹۷-۱۹۳۹۵، تهران، ایران. m_gaffari56@yahoo.com
لطفعلی خانی (مربی)، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهین‌دژ، ایران. (khani.ali32@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۲/۱۸، تاریخ اصلاحیه: ۹۲/۴/۱۷، تاریخ پذیرش: ۹۲/۵/۹

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

انجام شده پیرامون ارزیابی عملکرد تحصیلی، نمرات دروس یا دوره‌های تحصیلی به عنوان معیار تعیین کننده عملکرد تحصیلی مد نظر قرار گرفته شده است(۳و٤).

عوامل مختلفی با عملکرد تحصیلی رابطه دارد، یکی از این عوامل، متغیر سرمایه اجتماعی بین گروهی هست. سرمایه اجتماعی (Social Capital) به مثابه‌ی مفهومی که با زمینه‌ی اجتماعی ارتباط دارد، به عنوان مؤلفه‌ای جدید، علاوه بر مؤلفه‌های پیشین نظیر عوامل فردی، زیست‌محیطی و ژنتیکی توجه متخصصان را در سطوح ملی و بین‌المللی جلب کرده است(٥). منظور از سرمایه اجتماعی، شبکه‌ای از روابط بین فردی و بین گروهی است که باعث تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی است(٦). این مفهوم در واقع پل ارتباطی مهمی بین روانشناسی، جامعه‌شناسی و علوم سیاسی خواهد بود تا با نگرشی جدیدتر به بررسی ارزش‌های اجتماعی، مخصوصا ارزش ارتباطات مردمی برای دستیابی به اهداف مشترک کلان بپردازد(٧). از سال ۲۰۰۰ میلادی، رابرت پاتنام اصطلاحات سرمایه اجتماعی درون گروهی (Bonding social capital) و سرمایه اجتماعی میان گروهی (Bridging social capital) را باب کرد. البته تقسیم‌بندی سرمایه اجتماعی به زیر مجموعه‌های آن در واقعیت امکان‌پذیر نیست. در واقع، درون گروهی و میان گروهی نوعی مقوله‌بندی این یا آنی نیست که شبکه‌های اجتماعی را بتوان دقیقا بر مبنای آنها تقسیم نمود؛ بلکه ما بایستی این ابعاد را بر روی یک پیوستار در نظر بگیریم و تنها می‌توانیم انواع درون گروهی یا میان گروهی را به صورت کم رنگ یا پررنگ بودن با هم مقایسه کنیم(٨).

بررسی های متعددی در مورد ارتباط سرمایه اجتماعی و موفقیت تحصیلی انجام شده است. در بررسی سالار زاده بین سرمایه اجتماعی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره پیش دانشگاهی شهر ارومیه، همبستگی مثبت و بسیار ضعیفی به دست آمد(٩).برخی نتایج مطالعات قبلی نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی باعث افزایش عملکرد تحصیلی می‌شود(١٠)، سرمایه اجتماعی در دانشجویان و دانش‌آموزان باعث بهبودی توانایی خواندن آنان می‌شود(١١)، نقش سرمایه اجتماعی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در خانه بیش‌تر از مدرسه است(١٢). مارتین معتقد است دانشجویانی که از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردار هستند نسبت به دانشجویانی که سرمایه اجتماعی پایین‌تر داشتند، علاقه بیش‌تری به ادامه تحصیل نشان می‌دهند(١٣). هانگ بیان می‌کند متغیرهای سرمایه اجتماعی، دوستان و معلم تأثیر معنادار بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارند(١٤). در مطالعه Tsang بین سرمایه اجتماعی مدرسه و کارآمدی مدرسه رابطه مثبت به‌دست آمد(١٥). یافته های پیش‌قدم نشان داد بین میزان تحصیلات والدین، سرمایه اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموز با عملکرد تحصیلی دانش‌آموز رابطه وجود دارد(١٦).

متغیر دیگری که با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه دارد متغیر هوش فرهنگی است. هوش فرهنگی دامنه‌ی جدیدی از هوش است که ارتباط زیادی با محیط‌های کاری متنوع دارد. هوش فرهنگی به افراد اجازه می‌دهد که تشخیص دهند دیگران چگونه فکر می‌کنند و چگونه به الگوهای رفتاری پاسخ می‌دهند و در نتیجه سبب کاهش موانع ارتباطی شده و به افراد قدرت مدیریت تنوع فرهنگی می‌دهد(١٧). به اعتقادآنگ و همکاران، هوش فرهنگی چهار راهبرد دارد که عبارتند از راهبردهای فراشناختی، شناختی، رفتاری و انگیزشی. راهبرد فراشناختی بدین معناست که فرد چگونه تجربیات میان فرهنگی را درک می‌کند. این راهبرد بیانگر فرایندهایی است که افراد برای کسب و درک دانش فرهنگی به کار می‌برند. راهبرد شناختی بیانگر درک فرد از تشابهات و تفاوت‌های فرهنگی است و دانش عمومی و نقشه‌های ذهنی و شناختی فرد از فرهنگ‌های دیگر را نشان می‌دهد. راهبرد رفتاری قابلیت فرد برای سازگاری با آن دسته از رفتارهای کلامی و غیر کلامی را در برمی‌گیرد که برای برخورد با فرهنگ‌های مختلف مناسب هستند. راهبرد

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

انگیزشی شامل ارزش درونی افراد برای تعاملات چند فرهنگی و اعتماد به نفسی است که به فرد اجازه می‌دهد در موقعیت‌های فرهنگی متفاوت به صورت اثربخش عمل کند(۱۸).

با توجه به محیط متلاطم و پر رقابت امروز، بسیاری از سازمان‌های قرن ۲۱ چند فرهنگی شده‌اند. محیط کار امروز نیاز به افرادی دارد که با فرهنگ‌های مختلف آشنا باشند و بتوانند با سایر فرهنگ‌ها ارتباط برقرارکنند. برای این منظور نیاز به هوش فرهنگی (Cultural intelligence) یا CQ احساس می‌گردد. افراد دارای هوش فرهنگی بالا قادرند اثر قابل توجهی بر توسعه محصول داشته باشند. این افراد جزو دارایی‌های ارزشمند سازمان هستند و به خصوص در زمان بحران خود را بیش‌تر نشان می‌دهند(۱۹).از سوی دیگر یکی از عوامل مؤثر در عملکرد آموزشی پرستاران، هوش فرهنگی است(۲۰و۲۱). متغیر هوش فرهنگی در پیش بینی عملکرد شغلی مدیران نیز سهم دارد(۲۲). هم‌چنین در برخی مطالعات رابطه مثبت و معنی‌داری بین هوش فرهنگی با عملکرد شغلی و تحصیلی افراد مشاهده شده است(۲۳تا۲۵). علاوه براین رابطه هوش فرهنگی با خودکار آمدی و سازگاری دانشجویان غیر بومی کشور تایوان نیز مثبت و معنادار گزارش شده است(۲٦). هوش فرهنگی یکی از متغیرهای قوی در پیش بینی میزان تعامل اجتماعی دانشجویان، بوده‌است(۲۷). اما در مطالعه چن(Chen) و همکاران فقط خرده مقیاس انگیزشی هوش فرهنگی، در پیش بینی عملکرد شغلی کارکنان تأثیر داشت(۲۸).

تنوع فرهنگی، نژادی، قومی و زبانی باعث پایین آمدن عملکرد تحصیلی و سازگاری محیطی دانشجویان می‌شود و عملکرد تحصیلی دانشجویان اقلیت پایین‌تر از عملکرد تحصیلی دانشجویان اکثریت است(۲۹). محیطهای دانشجویی با توجه به سن دانشجویان، و وجود تنوع فرهنگی، نژادی، مذهبی و زبانی در دانشگاه‌ها، باعث بالا رفتن فشار روانی در دانشجویان وکاهش عملکرد تحصیلی آنان می‌شود.

با بازنگری ادبیات پژوهشی خارج از کشور و نظریه‌های موجود در این زمینه و سایر منابع، می‌توان گفت که احتمالا بین سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان رابطه وجود دارد. دانشگاه‌ها از لحاظ بافت قومی و مذهبی از تنوع بسیاری برخوردارند و جامعه دانشجویی آن متأثر از تنوع فرهنگی است، ضمنا در داخل کشور تحقیق روشنی راجع به موضوع حاضر صورت نگرفته است و اجرای چنین طرحهایی، می‌تواند باعث تقویت دانش روانشناسی اجتماعی و فرهنگی در داخل کشور باشد. هم‌چنین در نظام آموزشی استفاده از نتایج تحقیقات، امکان سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای بخردانه‌ی فعالیت‌های نظام‌های آموزشی را فراهم می‌آورد. بنابراین پژوهش حاضربا هدف بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام گردید.

روش‌ها

تحقیق حاضر یک مطالعه توصیفی همبستگی است. جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش را دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه‌های آزاد اسلامی و دولتی شهرستان مراغه و بناب در سال ۱۳۹۲ تشکیل دادند که تنها ملاک ورود به پژوهش سن تقویمی بین (۱۸ الی ۲۸) سال بود. نمونه آماری پژوهش حاضر با استفاده از فرمول کوکران و با توجه به طرح پژوهش و تعداد متغیرها شامل ۳۲۲ نفر (۲۰۰ نفر دختر و ۱۲۲ پسر) دانشجویان علوم پزشکی آزاد و دولتی شهرستان مراغه و بناب بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای گزینش اعضای نمونه، از بین گروه‌های آموزشی، ۷ گروه به صورت تصادفی ساده انتخاب شد. برای به دست آوردن حجم نمونه کافی، ۳۲۲ پرسشنامه توزیع شد. محقق در کلاس‌ها حاضر شده، بعد از جلب نظر و توجیه

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

آنان اقدام به توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و پاسخنامه‌های مربوط در همان زمان و مکان نمود. در مدت چهار هفته تمامی داده‌ها گردآوری شدند. حضور محقق در کلاس درس و تاکید مکرر به دانشجویان باعث شد که تمام دانشجویان انتخاب شده به سؤالات پرسشنامه‌ها به صورت کامل و دقیق پاسخ دهند.

برای جمع‌آوری اطلاعات از نسخه فارسی پرسشنامه سرمایه اجتماعی کاتارزینا پاژاک و مقیاس هوش فرهنگی آنگ و همکاران استفاده شد(۳۰و۳۱).

مقیاس سنجش سرمایه اجتماعی بین گروهی (طیف سام): برای سنجش این مفهوم از نسخه فارسی ابزارِ پیشنهادی کاتارزینا پاژاک جامعه‌شناس لهستانی استفاده شد. این ابزار، کمیت پیوندهای اجتماعی ناهمسان‌گرایانه (ناهمسان از لحاظ فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی) پاسخ‌گو را مشخص می‌کند و توسط ادیبی سده و همکاران جرح و تعدیل، و متناسب با فرهنگ ایرانی شده است. این پرسشنامه به صورت خود گزارش‌دهی و کتبی تکمیل می‌شود. ابزار دارای ۱۲ گویه به صورت « من دوستانی دارم که... » می‌باشد. پاسخ‌دهندگان بایستی تعداد دوستانشان را با توجه به هر گویه در طیف پنج قسمتی لیکرت از « خیلی کم » (نمره۱) تا « خیلی زیاد » (نمره۵) مشخص کنند. جمع نمرات گویه‌ها محاسبه می‌شود و امتیاز بالا در این طیف به منزله برخورداری بیش‌تر از سرمایه اجتماعی بین گروهی است. ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار ۰/ ۸٦ به دست آمد که نشان از پایایی قابل قبول ابزار است. همچنین اعتبار ابزار مذکور را با مفاهیم اعتماد اجتماعی تعمیم یافته، تساهل اجتماعی، نگرش مثبت نسبت به برون گروه‌ها و عدم تعصب نسبت به درون گروه‌ها بررسی نموده و نشان دادند ابزار مزبور همان مفهومی را منعکس می‌کند که بایستی سنجیده شود، یعنی از اعتبار خوبی برخوردار است(۳۰).

مقیاس هوش فرهنگی آنگ و همکاران: پرسشنامه هوش فرهنگی ۲۰ گویه دارد که توسط آنگ و همکاران در سال ۲۰۰٤ طراحی شده است. هر گویه به وسیله طیف لیکرت (از ۱ تا ۵) نمره‌دهی می‌شود. این پرسشنامه دارای چهار عامل است که عبارت است از: راهبرد یا فراشناخت (٤ سؤال)، دانش یا شناخت (٦سؤال)، انگیزش (۵ سؤال) و رفتار (۵ سؤال). ضرایب آلفای کرونباخ برای عوامل فراشناخت(۰/۷٦)، شناخت (۰/۸٤)، انگیزش (۰/۷٦) و رفتار (۰/۸۳) محاسبه شده است(۲۳). این پرسشنامه در پژوهش‌های مختلفی در ایران مورد استفاده قرار گرفته است. روایی محتوایی و پایایی پرسشنامه هوش فرهنگی توسط کاظمی، ودادی و عباسعلی‌زاده و تسلیمی و همکاران مورد تأیید قرار گرفته است(۳۱). در مطالعه قدم پور و همکاران پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد(۳۱). در مطالعه آهنچیان و همکاران جهت تعیین روایی ابزار از اعتبار محتوا و برای تعیین پایایی از آلفای کرونباخ استفاده کردند. پایایی ابزار برای عوامل فراشناخت (۰/۸۳)، شناخت (۰/۸٦)، انگیزش (۰/۸۵) و رفتار (۰/۷٦) به دست آمد(۳۲).

در این مطالعه برای سنجش عملکرد تحصیلی دانشجویان، از معدل ترم گذشته آنان استفاده شد.

در این پژوهش داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد از طریق نرم افزارSPSS۱٦ مورد تحلیل قرار گرفتند.

در تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد، برای اطمینان از عدم تخطی از مفروضه‌های نرمال بودن، خطی بودن، هم‌خطی و یکسانی پراکندگی، تحلیل مقدماتی انجام شد. همچنین برای بررسی استقلال خطاها، آزمون Durbin-Watson اجرا شد و میزان آن ۱/۹٦ به دست آمد که نشانه مستقل بودن خطاها است. مفروضه دیگری که در آزمون رگرسیون باید رعایت شود نرمال بودن توزیع نمرات متغیر ملاک (وابسته) است. در مطالعه حاضر آزمون Kolmogorov-Smirnov توزیع نرمال نمرات متغیر ملاک (عملکرد تحصیلی دانشجویان) را تأیید نمود. برای بررسی داده‌های پرت از آزمون

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

Mahalanobis استفاده شد که میزان ۲۰/۲۲ به دست آمد که میزان آن کم‌تر از مقدار بحرانی مجذور کای با آلفای ۰/۰۰۱ بوده است (مقدار بحرانی مجذور کار از طریق برنامه آماری Minitab با در نظر گرفتن تعداد متغیرها به مقدار ۲۰/۵۲ به دست آمد) که نشان می‌دهد در این مطالعه داده‌های پرت وجود ندارد.

نتایج

نمونه آماری شامل ۲۰۰ نفر دانشجوی دختر با میانگین سنی ۲۱/۲ و ۱۲۲ نفر دانشجوی پسر با میانگین سنی ۲۲/۷ بودند که در دامنه سنی ۱۸ الی ۲۸ سال قرار داشتند. میانگین و انحراف معیار متغیرهای اصلی در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار متغیرهای عملکرد تحصیلی، سرمایه اجتماعی، و خرده مقیاس‌های هوش فرهنگی

مقیاس‌ها و خرده مقیاس‌ها	میانگین و انحراف معیار
عملکرد تحصیلی	۱۷/۰۷±۱
سرمایه اجتماعی	۳٤/٤±۹/۵۷
مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی	۱۵/۸۸±۳/۸٦
مؤلفه شناخت هوش فرهنگی	۱۵/۱٤±۵/۸۷
مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی	۱۸/۰۸±٤/۹٦
مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی	۱۹/۰۵±۵/۰۲

جدول۲. ضرایب همبستگی ساده عملکرد تحصیلی دانشجویان با سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های هوش فرهنگی

	۱	۲	۳	٤	۵	٦
۱. عملکرد تحصیلی	۱					
۲. مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی	۰/۲۱**	۱				
۳. سرمایه اجتماعی	۰/۳۱**	۰/۱۵**	۱			
٤. مؤلفه شناخت هوش فرهنگی	۰/۳۲**	۰/۱۷**	۰/۵٤**	۱		
۵. مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی	۰/۳۱**	۰/۰۷	۰/۵۰**	۰/٤۱**	۱	
٦. مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی	۰/۲۹**	۰/۱۸**	۰/۲۸**	۰/۰۵	۰/۵۲**	۱

P<۰/۰۱ ** و P<۰/۰۵ * (آزمون دو دامنه)

نتایج ارائه شده در جدول ۲ نشان می‌دهد بین عملکرد تحصیلی دانشجویان با متغیر سرمایه اجتماعی، مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی، مؤلفه شناخت هوش فرهنگی، مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی و مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی) رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر میزان عملکرد تحصیلی در دانشجویانی که از سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های هوش فرهنگی بالایی برخوردار هستند بیش‌تر است. بین مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی با متغیر سرمایه اجتماعی، مؤلفه شناخت هوش فرهنگی و مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی نیز رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. اما رابطه مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی با مؤلفه انگیزشی در سطح پنج صدم معنادار نیست. بین متغیر سرمایه اجتماعی با مؤلفه شناخت هوش فرهنگی، مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی و مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی رابطه مثبت و قوی وجود دارد. بین مؤلفه شناخت هوش فرهنگی با مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی رابطه مثبت و قوی وجود دارد. اما رابطه مؤلفه شناخت با مؤلفه رفتاری در سطح پنج صدم معنادار نیست. همچنین رابطه مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی با مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی مثبت و معنادار است.

برای تعیین سهم سرمایه اجتماعی و هر یک از مؤلفه‌های هوش فرهنگی (فراشناخت، شناخت، انگیزش و رفتار) در پیش‌بینی میزان عملکرد تحصیلی از تحلیل رگرسیون چندگانه همزمان یا استاندارد استفاده شد. در این

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

رگرسیون همه متغیرهای پیش‌بین به طور همزمان وارد تحلیل شده و هر متغیر براساس توان پیش‌بینی خود ارزیابی می‌شود. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد نشان‌داد که متغیر سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های انگیزشی و رفتاری هوش فرهنگی در دانشجویان قوی‌ترین متغیرها برای پیش بینی عملکرد تحصیلی است. (R=۰/٦٥٨؛ R^2=٪٤٣/٣؛ R^2=٪٤٢/٤ تعدیل شده؛ F=٤٧/١٩٣؛ p<۰/۰۰۱). جدول ۳ ضرایب استاندارد و غیر استاندارد بتا را برای متغیرهای معنادار در پیش بینی متغیر عملکرد تحصیلی نشان می‌دهد. مقادیر گزارش شده برای Tolerance و Variance inflation factor (VIF) حاکی است که از مفروضه هم خطی، تخطی نشده است. چون که ارزش Tolerance تمام متغیرها بیشتر از ۰/۱ و ارزش VIF متغیرها کم‌تر از ۱۰ است.

بحث

این مطالعه به منظور بررسی ارتباط متغیر سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام گردید. نتایج نشان داد که بین سرمایه اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانشجویان همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. بدین معنا که با کاهش یا افزایش مقدار عددی سرمایه اجتماعی، عملکرد تحصیلی دانشجویان نیز کاهش یا افزایش می‌یابد. این نتیجه‌گیری با یافته‌های سایرمطالعات (۱۰تا۱۷) که نشان دادند سرمایه اجتماعی باعث افزایش عملکرد تحصیلی، اجتماعی، شغلی و تحصیلی می‌شود، همخوانی دارد. در تمامی این مطالعات نشان داده شده است افرادی که از سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار بودند نسبت به سایر گروه‌ها عملکرد بهتری داشتند. می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی به دلیل دارا بودن مفاهیمی نظیر اعتماد، صداقت، حسن تفاهم، همدردی و منبعی برای تحرک اجتماعی باعث‌می‌شود که دانشجویان به برقراری ارتباط و دریافت دانش از اساتید و دیگر دانشجویان تشویق شوند، در حالی که دانشجویان دارای سرمایه اجتماعی بین گروهی پایین حاضر به برقراری ارتباط، انتقال و دریافت دانش با اساتید و سایر دانشجویان نمی‌باشند؛ زیرا این افراد با شرایط و افراد اندکی که با آنها انس گرفته‌اند، راحت‌ترند و از تجربه موقعیت‌های تازه با افراد جدید استقبال نمی‌کنند. همچنین بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد، سرمایه اجتماعی در دانشجویان قوی‌ترین متغیر برای پیش‌بینی عملکرد تحصیلی است.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد برای پیش‌بینی متغیر عملکرد تحصیلی دانشجویان با توجه به متغیر سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های هوش فرهنگی

	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	t	p	VIF	Tolerance
	B	خطای استاندارد	بتا				
سرمایه اجتماعی	۰/۰۲۹	۰/۰۰٦	۰/۲٥٥	٤/٥١٨	۰/۰۰۰	۱/۷۳۲	۰/٥٧٧
مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی	۰/۰۰۷	۰/۰۱۳	۰/۰۲۳	۰/٥١٩	۰/٦۰٤	۱/۱۰	۰/۹۰٤
مؤلفه شناخت هوش فرهنگی	۰/۰۱۱	۰/۰۰۷	۰/۰۸۸	۱/٥٥٨	۰/۱۲۰	۱/۷٤	۰/٥٧٥
مو لفه انگیزشی هوش فرهنگی	۰/۱۰٦	۰/۰۱۱	۰/٥٧٧	۹/٥۲۲	۰/۰۰۰	۱/۹۹	۰/٥۰۰
مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی	۰/۰۹۳	۰/۰۰۸	۰/٦٦٦	۱۱/۷٤۸	۰/۰۰۰	۱/۷٥	۰/٥٧۱

یکی دیگر از اهداف این مطالعه بررسی میزان همبستگی مؤلفه‌های هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان بود. نتایج نشانداد که بین متغیر عملکرد تحصیلی با مؤلفه فراشناخت هوش فرهنگی، مؤلفه شناخت هوش فرهنگی،

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

مؤلفه انگیزشی هوش فرهنگی و مؤلفه رفتاری هوش فرهنگی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، و نشانگر این است که دانش، انگیزش و رفتار هوش فرهنگی در مجموعه‌های متنوع فرهنگی بر عملکرد دانشجویان تأثیرگذار هستند. برآیند ترکیب این یافته‌ها نشان می‌دهد که بعد شناخت، نسبت به سایر ابعاد هوش فرهنگی، بیش‌تر می‌تواند بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار باشد و دانشجویانی که از دانش فرهنگی بالاتری برخوردارند، عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند. بررسی نتایج نشان داد، مؤلفه‌ی استراتژی هوش فرهنگی و به عبارتی مؤلفه رفتار هوش فرهنگی و یا همان واکنش‌های مناسب کلامی و غیرکلامی دانشجویان در برخورد با افرادی از فرهنگ‌های دیگر و نیز بعد انگیزش هوش فرهنگی و به بیان دیگر میزان علاقه و تمایل دانشجویان برای رویارویی با شرایط متنوع فرهنگی، همچنین بعد دانش هوش فرهنگی و یا همان درک دانشجو از تشابهات و تفاوت‌های فرهنگی به عنوان عاملی تأثیرگذار بر عملکرد دانشجویان است، این یافته با یافته‌های سایرمطالعات (۲۱تا۲۹) که نشان دادند برای افزایش عملکرد تحصیلی دانشجویان لازم هست هوش فرهنگی آنان تقویت شود، هم‌خوانی دارد. می‌توان گفت دانشجویانی که دارای کفایت فرهنگی بالا هستند، مهارت‌های اجتماعی بهتر، روابط درازمدت پایاتر و توانایی بیشتری برای حل تعارضات دارند و قادرند به‌نحو مؤثرتری با پیچیدگی‌های محیط و اجتماع، مواجه شوند و پیشرفت تحصیلی بهتری از خود نشان دهند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه استاندارد نشان داد مؤلفه‌های انگیزشی و رفتاری هوش فرهنگی در دانشجویان قوی‌ترین متغیرها برای پیش‌بینی عملکرد تحصیلی است.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی نیز هست: این پژوهش از نوع مطالعات همبستگی است و نمی‌توان گفت که متغیرهای پیش‌بین علت اصلی متغیر ملاک است؛ بنابراین در تحقیقات بعدی لازم هست اثرات سایر ویژگی‌های روانشناختی (سبک‌های تنظیم شناختی هیجان، سرسختی، رضایتمندی ارتباط) بر روی عملکرد تحصیلی دانشجویان بررسی و مطالعه شود. همچنین در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده که پرسشنامه‌ها جنبه خودسنجی داشته‌اند؛ بنابراین ممکن است در پاسخ‌ها سوگیری وجود داشته باشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش مصاحبه هم برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شود.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی همانند هوش شناختی و هیجانی، از عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی دانشجویان هستند. بنابراین برای تقویت عملکرد تحصیلی دانشجویان، پیشنهاد می‌شود با آموزش‌های گروهی و سایر روش‌ها در افزایش سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی دانشجویان تلاش شود، حتی در این زمینه پیشنهاد می‌گردد که واحدهای درسی تحت عنوان سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی ارائه گردد.

قدردانی

این مقاله مستخرج از پژوهشی با عنوان «بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی و هوش فرهنگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی» است که با حمایت مالی دانشگاه پیام نور انجام شده است. در این جا صمیمانه از تمام کسانی که ما را به نحوی در انجام این پژوهش یاری نموده‌اند سپاس‌گزاری می‌نماییم.

منابع

1. Sakkaki S.[Study the effective factors on academic achievement in veteran, martyr and no martyr student][Research projects]. Ardabil: Ardabil martyr Foundation; 2006. [Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

2. Tagharrobi Z, Fakharian E, mirhoseini F, rasoulinejad S, akbari H, ameli H. [Prediction of academic performance in the students of operation room major at Kashan university of Medical Sciences]. Journal of Medical Education Development. 2011; 4(6): 1-9. [Persian]
3. Moniri R, Ghalebtarash H, Mussavi G. [The Reasons of Educational Failure among Paramedical Students in Kashan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2006; 6(1):135-140. [Persian]
4. Fakharian E, Tagharrobi Z, Mirhoseini F, Rasoulinejad SA, Akbari H, Ameli H. [Academic performance of medical alumni of Kashan University of medical sciences and its related factors]. Scientific journal of Educational Strategies in Medical Sciences. 2009; 2(2): 5-6. [Persian]
5. Noghani M, Razavizadeh N. Social capital and health: a return to social and sociological traditions. Journal of Research and Health. 2013; 3 (1): 286-294.
6. Abdelahi M, Mousavi MT.[Social capital in Iran: Current status, prospect, and feasibility]. Social Welfare Summer. 2007; 6(25):195-35.[Persian]
7. Motaghy J, (Translator). Social capital. Fild J, (Author).Tehran: Higher Institute for Social Research Publications; 2006. [Persian]
8. Pajak K, editor. A Tool for Measuring Bridging Social Capital. Proceedings of the research network for the Sociology of Culture Conference. November 15-17; Ghent, Belgium Het Pand: Fall; 2006.
9. Salarzadeh N, mahbobi R.[The Role of Social Capital and Socio-Economic Status in Academic Achievement Among Uremia Pre-University Students]. Journal of Social Sciences. 2010; 47: 229-50.[Persian]
10. Acar E. Effects of social capital on academic success: Anarrative synthesis. Educational Research and Reviews. 2011; 6(6): 456-461.
11. Heyneman SP. Defining the Influence of Education on Social Cohesion. International Journal of Educational Policy, Research, and Practice. 2002; 3&4: 73- 97.
12. Dufur MJ, Parcel TB, Troutmant KP. Does capital at home matter more than capital at school? Social capital effects on academic achievement. Research in Social Stratification and Mobility. 2013; 31: 1-21.
13. Martin ND. Social Capital, Academic Achievement, and Postgraduation Plans at an Elite, Private. Sociological Perspectives. 2009; 52(2): 185-210.
14. Huang L. Social Capital and Student Achievement in Norwegian Secondary Schools. Learning and Individual Differences.2008: 1-15. [citd 2013 Sep 12]. available from: http://nova.no/asset/3551/1/3551_1.pdf
15. Tsang Kk. School Social Capital and School Effectiveness. Education Journal. 2009; 37(1-2): 119-136.
16. Pishghadam R, Zabihi R. Parental Education and Social and Cultural Capital in Academic Achievement. International Journal of English Linguistics. 2011; 1(2): 50-57.
17. Ang S, Van Dyne L, Koh SK. Personality correlates of the four-factor model of cultural intelligence. Group and Organization Management. 2006; 31(1): 100–23.
18. Joo-seng T. Cultural Intelligence and the Global Economy. Journal of LIA. 2004; 24(5): 19-21.
19. Flowers D. Competent Nursing care. Crit Care Nurse. 2004; 24(4): 48-52.
20. Rahimnia F, Mortazavi S, Delaram T.[Evaluation effect of cultural intelligence on task performance of managers]. Journal of tomorrow management. 2010; 8(22): 67-80. [Persian]
21. Martha Stuart W. The Influence of Selected Demographic and Biographical Characteristics on the Level of Cultural Intelligence among Mid-level Managers of Home Health Care Systems in the United States [dissertation]. School of Human Resource Education Workforce Development: Louisiana State University; 2011.
22. Ramalu SS, Rose RC, Uli J, Kumar N. Cultural Intelligence and Expatriate Performance in Global Assignment: The Mediating Role of Adjustment. International Journal of Business and Society. 2012; 13(1): 19-32.
23. Ang S, Van Dyne L, Koh C, Ng KY, Templer KJ, Tay C, Chandrasekar N A. Cultural Intelligence: Its measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation, and Task Performance. Management and Organization Review. 2007; 3(3): 335-371.
24. Che Rose R, Sri Ramalu S, Uli J, Uli J. Expatriate performance in international assignments: The role of cultural intelligence as dynamic intercultural competency. International Journal of Business and Management. 2010; 5(8): 76-85.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

25. Lee LY, Sukoco BR. The effects of cultural intelligence on expatriate performance: The moderating effects of international experience. The International Journal of Human Resource Management. 2010; 21(7): 963-981.
26. Lawreanc N. The effects of cultural intelligence, self-efficiency and cross- cultural communication on cross- cultural adaption of international in the Taiwan [dissertation]. Taipei: International Taiwan Normal University; 2011.
27. Fehr R, Kuo E, editors. The impact of cultural intelligence in multicultural social networks. Proceedings of the 23th Society for Industrial and Organizational Psychology Conference; 2008 April 10; San Francisco, CA: Springer; 2008.
28. Chen XP, Liu D, Portnoy R. A multilevel investigation of motiva-tional cultural intelligence, organizational diversity climate, and cultural sales: Evidence from U.S. real estate firms. J Appl Psychol. 2012; 97(1): 93-106.
29. Wells R. Social and cultural capital, race and ethnicity, and college student retention. Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice. 2009; 10(2): 103-128.
30. Adibi sedeh M, Yazdkhasti B, Rbani khorasgani A, Lootfizadeh A.[Assessment bridging social capital (spectrum saam)]. Journal Scintiefic – Research Social Welfare. 2009; 10(38): 193 – 220. [Persian]
31 Ghadampour E, Hosseini M, Jafari HA.[The Study of the Relationship between Personality Characteristics and Cultural Quotient among the Personnel of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization of Lorestan Province]. Journal of Educational Psychology. 2011; 2(5): 81-101.[Persian]
32. Ahanchian MR, Amiri R, Bakhshi M. Correlation between cultural intelligence and social interaction of nurses. Journal of Health Promotion Management. 2012; 1(2): 44-56.[Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]

The Relationship between Social Capital and Cultural Intelligence with Medical Students' Academic Performance

Mozaffar Ghaffari[1], Lotfali Khani[2]

Abstract

Introduction: *Social capital and cultural intelligence in university settings, wherein there is a wide ethnic and religious diversity, stimulates students' amenability in university and affect their academic performance. The aim of this study is to investigate the relationship between social capital and cultural intelligence with students' academic performance.*
Methods: *This descriptive correlation study was carried out on medical students of Islamic Azad Universities and State universities of Bonab and Maragheh in 2013 (n=322). Samples were selected through cluster sampling in several phases. Data was collected using Farsi versions of Katarzyna Pazhak's social capital questionnaire as well as Ang et al's cultural intelligence scale. Data was analyzed using Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis.*
Results: *Positive and direct correlation was observed between students' academic performance and social capital (R=0.314, P=0.001), metacognitive subscale of cultural intelligence (r=0.214, P=0.001), cognitive subscale of cultural intelligence (R=0.327, P=0.001), motivational subscale of cultural intelligence (r=0.319, P=0.001), and behavioral subscale of cultural intelligence (r=0.290, P=0.001). The results of multivariate correlation coefficient through Enter showed that the variable of social capital and subscales of cultural intelligence may partially (43.3%) explain students' academic performance.*
Conclusion: *According to the direct correlation of academic performance with social capital and subscales of cultural intelligence, it seems that social capital and cultural intelligence causes an increase in students' academic performance.*

Key words: Social Capital, Cultural Intelligence, Academic Performance, Students.

Addresses:
[1] (✉) Instructor, Department of Psychology, University of Pyam-e-Noor, PO Box 19395-3697. Tehran, Iran. E-mail: m_gaffari56@yahoo.com
[2] Instructor, Department of Sociology, Islamic Azad University of Shahindezh, Iran. Email: ali.khani32@yahoo.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2024-10-12]